

Štěpán Schmidt odchází z Černé komory

(doprovodný text ke IV.kolu soutěže)

Pavel a Vlastimil Vondruškovi

S Klementinou jsem se v lázních Bad Ischl scházel více než tři roky. Vždy jsme si dohodli měsíc, kdy budeme spolu. Občas mne navštívila i ve Vídni a já byl šťastný. Chodila v černých šatech a chtěla, abychom se před lidmi skrývali. Neslušelo se, aby vdova tak brzy po manželově smrti dávala na veřejnosti okázale najevo zájem o jiného muže. Souhlasil jsem, protože i mně se to hodilo. A nechtěl jsem, abychom někdy, až budeme spolu, potkali mého přítele Steplinga. Pracoval se mnou v Černé komoře a i když byl obratný, já byl lepší. Teď jsem ho dokonce porazil i v lásce. Dívka, kterou mi kdysi přebíral, se ke mně vrátila. Připadal jsem si, jako by mne v náruči nosili cherubíni. Byla to nejšťastnější léta mého života.

Klementina se mnou ráda chodila na výlety do hor, večer pak se mnou rozprávěla. Byla jiná než byly ženy, které jsem znal z vídeňských salónů. Byla velmi sečtělá, zajímala se o květiny, které jsme spolu v horách viděli. Jednou večer si zavzpomínala na dobu, kdy jsme si psali zašifrovaná milostná psaníčka. Navrhl jsem, že můžeme šifrování používat i nyní. Kdyby někdo zachytil můj dopis, alespoň nepřečte, co jí píše. Klementina se pak zeptala: „Štěpáne, opravdu nikdo nedokáže přečíst takový zašifrovaný dopis?“

Usmál jsem se: „Ach ano, jsou lidé, kteří znají spoustu různých postupů a vyznají se v matematických výpočtech. Těm se podaří některé šifry rozluštit.“

Pak jsem jí ukázal několik jednoduchých postupů, jak luštit například jednoduchou záměnu. Klementina byla výborná žačka, vše ihned pochopila.

Snad i proto jsem se jí na závěr toho krásného večera pochlubil: „Klementino, mám jedno velké tajemství, věřím, že dokáží vytvořit šifru, kterou nikdo nedokáže rozluštit!“ . Klementinu to velmi zajímalo, a proto jsem jí začal popisovat, jak by taková šifra mohla vypadat. Základem byla šifra, která je všeobecně známá, a to slavný moderní systém sčítání textu s heslem. Klementině jsem pak prozradil, proč se dají zprávy, které jsou jím zašifrované, přečíst. Je to tím, že je špatné a nekvalitní heslo, nikoliv systém samotný. Domnívám se, že pokud heslo vznikne zcela náhodně (například vezmu 20 vybraných slov z dvaceti různých dopisů), pak je heslo dostatečně dlouhé a metody, které vedou k rozluštění této šifry, nejsou použitelné. Najednou mi blesklo hlavou, co by se stalo, kdyby použité heslo bylo dokonce stejně dlouhé jako dopis? Než jsem si tu myšlenku v hlavě lépe srovnal, horké rty Klementiny mě odměnily za moji přednášku a já přestal vnímat okolí.

Jaký jsem to byl hlupák! Ale mládí už je takové. Měl jsem si vzpomenout na úsloví pastýřů, se kterými jsem kdysi tak rád hovořil. Kdykoli vyráželi do hor, opakovali, že pokud je člověk na vrcholu, je současně nad propastí. A čím výše člověk vystoupí, tím pečlivěji se musí dívat pod nohy, aby neklopýtl.

Jednou, bylo to po svátcích Svatého Ducha, za mnou večer přišel do kanceláře můj přítel Stepling. Nesl v ruce jakýsi šifrovaný dopis a prosil mě, zda bych se na něj nemohl podívat. Dostal ho asi před týdnem k rozluštění a pořád neví, jak na to. Pocítil jsem hrdost. Ano, byl jsem nejlepší. Velkomyslně jsem přikývl a řekl mu, ať jde klidně spát, že ráno mu předám text. A soucitně jsem sledoval, jak odchází.

Sotva odešel, dal jsem se do luštění.

Ani já jsem s tím nemohl hnout. Zdálo se mi, že je to nějaký periodický systém typu Vigenére, ale opakování nevycházela na místech, která bych při klasické délce hesla očekával.

V tu chvíli mi něco blesklo hlavou. Spíše pro zábavu, než abych očekával nějaký výsledek, jsem jako heslo použil oněch dvacet slov, která jsem kdysi náhodně vybral a použil, když jsem Klementině vysvětloval svůj systém dokonalé šifry. K mému velkému úžasu jsem za pomoci tohoto hesla (délky větší jak 100 znaků) získal otevřený text. Již v tu chvíli jsem samozřejmě věděl, že to nemůže být náhoda a bál jsem se text přečíst. Když jsem jej dočetl, zbledl jsem. Ten dopis napsala Klementina. Popisovala tam spoustu věcí, které jsem jí řekl. Ne že bych vyprávěl o Černé komoře, ale přece jen občas mi nějaký detail unikl. A ona byla bystrá a uměla poslouchat. A věděla na co a jak se ptát. Ten dopis byl určený francouzskému císaři. Klementina byla vyzvědačkou.

Úloha IV/1 (Klementin dopis)

CFHHZ TJMNL DUUTZ LFAVL FWLZT HPAMD TUNBY VGEVU DHGIR BMNEG XLSDO TGSTW
ECYCH PACYE HRBXW GSMLL LZQNX BZQBT RHAVP HCWOZ JZSTH VTQCU YSTXZ CKTSD
TCZJN BHFNJ PLXPN GUJVT ZQVMW LJLMV XHJGS YSVGZ UOOTO CAVMX REAGY WEQLR
SDIGY XTICN CWPGC BTRDD CODYB KNRJI BMIJR TTVGY SIOAL MBBUX GUPDH HNAZD
BYOWA IVFIG MHZKF TSIVR CDVTC UJGLY UYCNB JTDDL ETAQM LIFFU MLNZR RYEVZ
JRBAJ SVGVJ QNMUE WSTME ICKWT SCRIL AWQCG CBMOA ERGCW OMLNL NPRGN XYXQJ
XVTCS SYOSB JVXEA RCNLP PSKML YTHDT GCUNI ZLVJK UMPVX MZLZT ROURH IHOCE
SEOMM KMAYP HVXTA DIQWL MAPXL MZSNP DQOES PQURH CAGSK YGYRS DYYRI ECPRB
NYOSU YIRMO PYJCS MVSZA ZSOHX JXWKX MVUCN HLKJR VZVYI GSFBP HECSE EGFNG
NIAFY VGCAO EOQRK GVYYV MFWBA HAYII METBR SNLZL HZAZO FYEKK EKPLO YUOFN
OGGZK CHKOV GMAUE QOINB SMXRN RABJV LXMVU XHBTP FFAGO EEWFP DESFH DYIFR
NSXME PHLIN UNDYD GTCEG RCUOR YILFM DSTNH MDJSB SRMLE CCCHI BDJNC XVXMA
OGZZP ZYCBQ DPTKW MSCYE ARPPC BQVLO YRTZT RRBAO DALQF KEWZH NFTMP AEKIY
PHBRA DTAQG ULSSN RCCNU DMHRV YUPFL GDSCO JMHCC SPMIO NXXCC FAWFD PSNTP
YCCBQ DPDNB WFCGS CHECM LJKWQ YIIQE KTTVA YLBHT EDGGI ONNME OYBIB OLKPA
DFZJQ ALRXT CXUUY KEUVJ FPGOU YKMKV VYYLV NIXPH ZLGIO MGQPL QNMEU YYBIW
QDCAZ QLNHT NGMVK DNQBB MUAEI DSBAS TEKCV EMWQR HHDHS EAEQG ZBXEJ AMRIG
ALIIY QGUF E ZTQM NFGMT SNJAG SDDWB XEMWN XHPER PUDQN GFJZW GMLQF AEIHW
KMUWR RFYCF LJLPB TQEYP VXAXR SJTCN SVGAM LFELR NMXML NXXMM HKFRQ HVECC
WBJMA GHCAI PPUSU DZFGJ OJWGG VAIQG OFVKZ LRHVM UWEIF WURIF MGSND WMFLX
WXWQZ UCUUA TNPDW MGGGB YKMGD EQOFM KNMEX NRNMW OWGQT WGKMP WNCCC MVTUA
DMHES JBYGA KYKFC FMGOV XOYWN NRIPO XHTGR GRXHZ LCVWB UDXJZ SSCOE GXABY
GGMFV SLUWI QTTBP FENSE EJWSV TWEFI CECIL EFKTO KEVRG RSOHM EISFL PONRQ
SOEWU U

Teprve mnohem později jsem se dozvěděl, že se Stepling dovítí, kdo dopis napsal, a proto mi ho přinesl. I když riskoval své postavení, dal mi ho pod záminkou, že s ním nemůže hnout. Vlastně mi tak zachránil život. Černá komora měla svá pravidla a ta platila i pro ty nejlepší. Dopis jsem spálil a ráno jsem požádal barona von Kocha, abych směl Černou komoru opustit. Nechtěl svolit, ale já na tom trval. Nakonec mi dovolil odejít, když jsem odpřisáhl, že o své práci neřeknu nikomu ani slovo. O mé hlouposti se naštěstí nikdo nedozvěděl. Proto jsem vyvázl. Co se stalo s Klementinou jsem se nedozvěděl a ani jsem neměl v sobě sílu po tom pátrat. V hloubi duše sem však věřil, že milostivý Bůh jí dal možnost z Vídně odejít a umožnil jí kát se ze svých hříchů....

Slovo, že budu mlčet, jsem až do této chvíle, kdy čekám na milosrdnou smrt z rukou Božích, neporušil. I když ve skutečnosti jsem umřel mnohem dříve. Tu noc, kdy jsem rozluštil dopis od Klementiny. Bůh jí odpusť!

Husí brk se zastavil. Před Štěpánem ležela hromada popsaných papírů s jeho životním příběhem. Za oknem pomalu padal na brněnské ulice těžký vlhký sníh. Končil advent a blížily

se Vánoce. V místnosti byla tma a zima. V tom zapraskalo v krbu. Štěpán se k němu otočil a dlouhou dobu se díval do plamenů, jako by se k něčemu rozhodoval.

Pak zašeptal : „Ano, udělal jsem v životě mnoho chyb, ale přece nezatížím své svědomí hříchem, přísahu Ignáci von Kochovi o věčném mlčení přece teď na prahu života nemohu porušit!“

Pak těžce, velmi těžce vstal, sebral všechny popsané papíry a vydal se ke krbu pomalým krokem starce, který je na konci své životní cesty.

Štěpán Schmidt zemřel ještě týž den večer, bylo to týden před Vánocemi roku 1782.

Jeho oficiální životopis a životopis jeho přítele Josefa Steplinga tak, jak jej zaznamenali jejich kolegové jezuité (samozřejmě bez epizody v Černé komoře), můžete najít na stránce věnované dějinám Jezuitská univerzity v Olomouci (<http://www.sweb.cz/navarikp/dejm3.html>).